

EMO'NUN ÖZELLEŞTİRME UYARISI AKP'Yİ RAHATSIZ ETTİ

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) ve Makina Mühendisleri Odası (MMO) Gaziantep şubelerinin, Gaziantep Üniversitesi, Sütçü İmam Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi, 7 Aralık Üniversitesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin katkısıyla düzenledikleri Güneydoğu Enerji Forumu 30-31 Ekim 2009 tarihlerinde gerçekleştirildi. EMO 41. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Musa Çeçen, açılış konuşmasında, elektrik fiyatlarına yapılan zamların özelleştirmelerin sonucu olduğunu ortaya koydu. AKP Gaziantep Milletvekili Halil Mazırcıoğlu ise "Bu özelleştirme sonuna kadar devam edecek" dedi.

MMO Gaziantep Şube Yönetim Kurulu Başkanı Ali Peri, açılış konuşmasında, dünyada artan enerji kullanımı, buna karşılık sınırlı enerji kaynaklarının dengesiz dağılımından söz etti. Yenilenebilir enerji kaynaklarına değinen Peri, "Hiçbir tehlikesi olmayan güneş, rüzgâr ve jeotermal enerjisi konusunda tüm dünya da birçok araştırma ve yatırım yapılırken, ülkemizde ise bu konularda çok geç kaldığımızı görebiliyoruz" dedi. Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmenin zorunluluk haline geldiğini vurgulayan Peri, ithal enerji kullanımı yerine kendi öz kaynaklarımızı değerlendirmenin önemi ve enerjinin tasarruflı kullanımı üzerinde durdu.

EMO Gaziantep Şubesi 7. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Kemal Kıymık, enerji kaynaklarındaki çeşitliliğin, enerjinin elde edilmesinde, üretiminde ve kullanılmasında değişiklikleri ve çok disiplinliliği beraberinde getirdiğini kaydetti. Bu çerçevede forumu Makina Mühendisleri Odası ile birlikte düzenlediklerini anlatan Kıymık, enerji kaynaklarına ilişkin olarak coğrafi etkenlere dikkat çekerek, şöyle konuştu:

"Güncel, yenilenebilir enerji potansiyeli yüksek, aynı zamanda zengin birincil enerji kaynaklarına yakın olan bölgemiz ve ülkemiz Türkiye, bir

enerji köprüsü konumundadır. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi için enerji önemlidir. Bölgesel enerji forumları, bu kaynakların ve fırsatların belirlenmesi, değerlendirilmesi için önem arz etmektedir."

EMO'dan Özelleştirmelerden Ders Alınması Uyarısı

EMO 41. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Musa Çeçen, açılış konuşmasında, enerji alanına yönelik pek çok etkinlik yapıldığını, ancak EMO'nun düzenlediği etkinliklerin bunlardan farklı olduğunu vurgulayarak, şöyle konuştu:

"Birçok etkinliğe baktığımızda, enerjinin yerelde ciddi bir getiri kaynağı haline getirilmesiyle birlikte, bu etkinliklerin, bu forumların, karar vericiler ile egemenlerin köşe kapmaca oynadıkları alanlar haline geldiğini görüyoruz. Bu forum bunlardan birisi değildir; bu forumu düzenleyenler, Türkiye'deki sürdürülen o köşe kapmaca oyununun yüzünü, gerçeğini ortaya çıkartmak için bu forumu düzenlemişlerdir."

"Özelleştirme, kuralsızlaştırma ve sonuçta kamunun elindeki tüm kaynakların belli kesimlere aktarılmasıyla birlikte Türkiye'de giderek bir yoksullaşma ve yoksunlaşma vardır" diyen Çeçen, şu uyarılarda bulundu:

"Eğer Türkiye, son kapitalist krizde ortaya çıkan bu büyük darbeden ders almazsa, bu dersi özellikle Cumhuriyetin kuruluşunun 86. yılına geldiğimiz bu süreçte biraz daha aklını başına toplama noktasında bir şeyler yapmazsa, önümüzdeki süreçte çok daha farklı şeyler yaşayacağımız gün gibi ortadadır. Çok ciddi sorunlarımız var. Bu sorunların başında istihdam geliyor, paylaşım geliyor, sosyal güvenlik geliyor, sağlık geliyor, eğitim geliyor."

Elektrik fiyatlarına yapılan zamlar konusunda yaşanan tartışmaları anımsatan Çeçen, zammın gerekçesinin maliyet artışı olmadığını şöyle ortaya koydu:

"1 Ekim zamlarını çok tartıştık. TE-TAŞ, kar-zarar vermesi gerekmeyen bir kurum, sıfır çıktıyla dönemini kapatması gerekiyor. Efendim, TETAŞ zam istemiş, yüzde 21. Peki, neden istemiş? Maliyetler nedeniyle. Peki, maliyet dediğiniz nedir? Hâlâ öğre-nemedik. Şu maliyet hesaplamasını bir öğrenebilsek! 1 Ekimde yapılan zamların altına baktığımızda durum çok daha ilginç. Çünkü 2008 yılında doğalgaz fiyatları yüzde 61 aşağıya inmiş; dünyadaki kömür fiyatlarına bakıyorsunuz, tepetaklak aşağıya inmiş; petrol fiyatları 140 dolarlardan 60 dolarlara, 70 dolarlara düşmüş. Petrol fiyatlarıyla endekslenen bir

doğalgaz fiyatımız var. Doğalgazdaki fiyat düşüşü bir önceki yıla göre yüzde 61 iken, şimdi bizde maliyet artışları gerekçe gösterilerek yüzde 21 zam isteniliyor. Peki, bu zammın altında yatan şey ne?”

1 Temmuz 2006 tarihinde Ege Bölgesi'nde 13 ilde yaşanan uzun süreli elektrik kesintisini anımsatan Çeçen, “1 Temmuz 2006, ‘Türkiye’de özelleştirmeyle özel sektörün rekabet gücünü artırarak, arz güvenliğini sağlayarak, ucuz enerji sağlayacağız’ söyleminin iflas ettiği gündür. İşte o noktadır özelleştirmeyle Türkiye’deki enerji ve diğer sektörlerdeki başarı söyleminin ipliğinin pazara çıktığı gün” diye konuştu. O dönemde Elektrik Üreticileri Derneği’nin doğalgaz zamları nedeniyle elektrik fiyatlarına zam istediklerini, yoksa santralleri kapatacaklarını söylediklerini de anımsatarak, o günden bugüne gelinen noktayı şöyle anlattı:

“Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği artık karaborsa sistemiyle, emme-basma tulumba yöntemiyle kamunun üzerinden elektrik üretenlere kaynak aktaran bir mekanizmaya dönüşmüştür. Bu kaynak öylesine çok aktarıldı ki, şu anda sanıyorum 1.5 milyar TL’ye yakın bir alacak hâlâ EÜAŞ tarafından ödenememiş durumda. TETAŞ’ın bu borcunun ödenmesine ilişkin kamuda da bir kaynak kalmayınca; o zaman, bu kaynağın kamunun üzerinden sürekli ve otomatik olarak sağlanmasını ortaya çıkaracak bir mekanizma daha ortaya getirildi. Adı, Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizması. Yani halk arasındaki adıyla, otomatik fiyatlandırma. Şimdi her şey otomatiğe bağlandı; zamlar otomatik, indirim hayal.”

Kamunun HES’leri Devredilirse Katmerli Zamlar Geliyor

Kapitalizmin küresel krizinin baş ekonomistlerinin bile artık, “Serbest piyasa ekonomisi çöktü” dediklerine dikkat çeken Çeçen, bunun mercek altına alınması gerektiğini ancak bundan ders çıkarılmadığını, en son haberlere göre 56 adet hidroelektrik santralin özelleştirileceğini söyledi. Çeçen, uyarılarını şöyle sürdürdü:

“Özel sektör, Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği adı altında, yani DUY sistemi altında karaborsadan şişkin fiyatlarla satıyordu elektriği; kamunun

elindeki santraller de çok düşük maliyetlerle fiyatları aşağıya çekiyorlardı. Bu santralleri kaybedersek, katmerli zamlara hazır olun. Bunun uyarısını buradan yapmak ve siyasi iktidarı da bu özelleştirmelerden derhal vazgeçmesi konusunda özellikle uyararak istiyorum.”

EMO 41. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Çeçen, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nu da “gerçek hayattan kopuk olmakla” eleştirirken, “2007’den beri 2 bin tane lisans verilmiştir. Bunların çok büyük bir kısmı Karadeniz Bölgesi’nde rüzgar lisansları ve benzeri lisanslar olarak şu anda çantacıların elinde. ‘Bu çantalarda dolaştırılacak lisanslar karaborsada kaçıt satışına dönüşecektir, bunlar asla yatırıma dönüşmeyecektir. Dolayısıyla bu konuda dikkatli olunmasını şiddetle öneriyoruz’ dedik. Ama dinleyen pek olmadı. Geldiğimiz noktada, ‘Efendim, bunları şu tarihe kadar yapmazsanız biz bunları iptal edeceğiz’ diyorlar. Peki, atı alanın Üsküdar’a geçtiğini bilmiyor musunuz; bunların sonuçlarını nasıl ortadan kaldıracacağız?’ diye konuştu. Çeçen, EMO’nun santral projelerine ilişkin duruşunu da şöyle özetledi:

“Elektrik Mühendisleri Odası olarak, doğaya ve insana duyduğumuz sorumlulukla, bunların yapılmasına ilişkin genel esasların, bilimsel ve çevresel etkilerinin de, tarihi ve kültürel mirası isklamayan, onların da varlığını sürdürebileceği bir eksende değerlendirilmesi noktasında varız. Bunun dışında her türlü çalışmanın yanlış sonuçlar vereceği noktasından hareketle karşıyız.”

‘Megavata Değil, Negavata Yakın Olun’ Sloganı

Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürü Mustafa Kemal Büyükmihçı ise, 2005 yılında çıkarılan Yenilenebilir Enerji Kanunu’nun hidroelektrik ve rüzgar santrali yatırımlarını ivmelendirdiğini kaydetti. Hidroelektrikte yaklaşık 14 bin megavata aşkın işletmede kapasitesi bulunduğunu, lisans almış proje toplamının da 20 bin megavata aşkın olduğunu belirten Büyükmihçı, “Rüzgarımız, atlasla ortaya koyduğumuz rüzgar potansiyelimiz en az 48 bin megavat ve 2020 yılında 20 bin megavata şebekeye koymayı hedefliyoruz. Şu ana kadar 650 megavata ulaştığımız durumdayız, belki yeni şeylerle

bu yılsonu itibarıyla 800 megavata kadar çıkacağız. 2013 yılı itibarıyla şebekemize toplamda 11600 megavatu koymayı hedefliyoruz” diye konuştu.

Güneş enerjisi konusunda da “Güneşle ilgili yatırımlar şu anda çok pahalı olmakla beraber, akılcı birtakım metotlarla ele alınırsa, Türkiye’nin güneş endüstrisi öncelikle desteklenmek suretiyle santrallerin geliştirilmesi yönüne gidilirse, herhalde ülkemiz başarılı adımlar atmış olur” diyen Büyükmihçı, jeotermal enerji potansiyeline ilişkin olarak da şu bilgileri verdi:

“Jeotermalde aşağı yukarı en az 30 bin megavata yakın toplam enerji kapasitemiz var. Buna elektrik tarafıyla bakıldığında, kimilerine göre 600 megavat, ama bazı tahlillere göre de 1000 megavata kadar ulaşabilecek elektrik santrali kurma imkanına sahibiz. Dolayısıyla, jeotermalde de yine 2020 yılında en az 600 megavatluk santrali hedefliyoruz.”

Büyükmihçı konuşmasında, Batı’nın gelişmiş ülkelerinde kullanılan “Megavata değil, negavata yakın olun” sloganını aktarırken, “Negavat, negatiften geliyor; yani ‘Enerjiyi akıllı kullanın’ diyorlar. Enerji verimliliği işi tek başına ne Enerji Bakanlığı’nın, ne herhangi bir bakanlığın işidir; enerji verimliliği, ülkenin tüm toplum, kurum, kuruluş ve bireylerinin işidir” dedi.

AKP’den Özelleştirme Taahhüdü

EMO 41. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Musa Çeçen’in eleştirileri üzerine AKP Gaziantep Milletvekili Halil Mazıcıoğlu, “Bu özelleştirme sonuna kadar devam edecek” derken, AKP Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin ise, iktidarları döneminde enerji alanında yaptıkları yasal düzenlemeleri ve politikaları savundu. Şahin, AKP iktidarı döneminde doğalgazdan elektrik üretimin payının artmasına rağmen, “Bugün geldiğimiz noktada, arz-talep dengesine baktığımız zaman; arz güvenliğinin sağlanması, arz güvenliğiyle beraber, doğalgaza bağımlılığımızın azaltılması ve yenilenebilir enerjinin hayata geçirilmesinde çok önemli uygulamaların da yasal altyapısıyla beraber hayata geçtiğini görüyoruz” dedi. Şahin, iktidar olarak Voltaire’nin demokrasi anlayışını savunduklarını ileri sürerek, şöyle konuştu:

“Ülkemiz tam ekonomik kalkınmasını sağlayacaksa, tam demokratikleş-

cekse, tabii ki önce demokratik anlayışımızı ve zihniyetimizi beraberinde geliştirmemiz gerekiyor. Ne diyor Voltaire; 'Ben sizin gibi düşünmeye-bilirim; ama sizin gibi düşünenlerin fikrini doğru bir şekilde ifade ettiği bir dünya için de gerekirse canımı veririm' diyor."

Seyhan'dan İthal Kaynak Yanıtı

CHP Adana Milletvekili Tacidar Seyhan ise, Şahin'in ithal kaynak bağımlılığının azaltıldığı iddiasına şöyle yanıt verdi:

"Tabii, her iktidar, özellikle 1960'tan sonra bu iddialarla başa gelse de; Türkiye, maalesef, özellikle 1970'ten sonra yerli kaynak oranı düşerek bugüne kadar gelmiştir, ithal enerji kaynağı oranı sürekli artarak devam etmiştir. Maalesef, son yıllarda da Türkiye'de, iktidarın, 'İthal kaynağı düşüreceğiz' iddiasına rağmen, ithal kaynak kullanımında ciddi bir artış gözlenmiştir."

Elektrik üretimindeki çeşitlilik anlamında da başarılı olunamadığını söyleyen Seyhan, "Kriz olmasaydı, bu kesintisiz bölümünde de ciddi sıkıntılar yaşayacaktık. 50 milyar kilovat saatlik bir yedek kapasiteyi Türkiye sıfıra indirdi. O halde, burada da ciddi çalışma yapmamız lazım. Peki, ucuz mu; hayır. Maalesef, dünya ortalaması içerisinde, özellikle Batı'yla karşılaştığımız zaman, çok ucuz enerji kullanmıyoruz" diye eleştirilerini sürdürdü.

Tacidar Seyhan, yenilenebilir enerji politikasına öncelik verme kararının doğru olduğunu, ancak bu alanda da ciddi sıkıntı yaşandığını anlattı. CHP Milletvekili Seyhan, yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesi konusunda görüşlerini şöyle dile getirdi:

"Bir şekilde teşvik etmek lazım. Hem işadamlarımızı, hem yatırımcılarımızı. Bırakacaksınız, insanlarımız üretsin. Bu Yenilenebilir Enerji Kanunu'nu, lobilerden etkilenmeden, bir an önce çıkarmalıyız. Hemen birlikte bir lisans yönetmeliği çıkaralım. Bu mevcut lisans yönetmeliği ile Türkiye bir adım ileri gitmez. Havaalanı pistinde rüzgar direği görüyoruz; olacak iş değil! EPDK vermiş lisansı. 35 yıl önce yapılmış su tespitine göre, hidrolik santraller veriliyor değerlerinin üzerinde. Çoğunda can suyu bile

kalmamış. Dolayısıyla, iki şey önemli: Bir, lisans yönetmeliği; iki, denetim. Denetim şu anda boşta."

13 Şirkete Üretmemeleri İçin 10 Milyon Dolar Ödendi

Seyhan, dengeleme ve uzlaştırma yönetmeliği kapsamındaki işleyişi de eleştirirken, şöyle konuştu:

"Ağustos ayının ilk haftası, 13 tane elektrik üreticisi firma teklif verdi; fakat 'Sistemde yeterli elektrik var' dediler DUY kapsamında, 'Siz üretmeyin' dediler. Onlar da üretimi yapmadı ve o firmalara 10 milyon dolar bedelinde para 1 kilovat saat elektrik üretimedenden ödendi. Yazık bu sisteme! Geçen dönem de dediler ki, 'Saatlik sisteme geçilecek, bu işin faturası düşecek.' Ama saatlik sisteme geçiş aralık ayına kadar ertelendi. Eylül ayından aralık ayına kadar saatlik sisteme geçişte ülkenin sırtına binen maliyet 30 milyon dolar. Yazık! Bunun da faturası vatandaşa çıkıyor. DUY, yani Denge ve Uygulama Yönetmeliği hemen değişmeli."

Seyhan, uluslararası düzeyde yürütülen enerji projeleri ile ilgili de görüşlerini açıklarken, "Ceyhan-Aşkelom, iptal edilmeli. Maalesef, Güney Akım Projesi de bir fiyaskodur. Nabucco'ya kaynak ararken, Türkiye'nin, kendi münhasır sahasını, aramacılık dahil, bir başka ülkeye, bir tek lira kazanımı olmadan vermiş olmasının ulusal ilişkilerle açıklanır hiçbir tarafı yoktur. Katıldığım yanları var, katılmadığım yanları var. Nabucco'yu destekliyorum, ama Güney Akım'ı değil. Samsun-Ceyhan'ı destekliyorum, ama Ceyhan-Aşkelom'u değil" diye konuştu.

Gaziantep'te Atıktan Elektrik Üretiliyor

Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanvekili Önder Büdeyri, yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesi ve enerji verimliliğinin üzerinde durarak, Gaziantep Belediyesi'nin çalışmalarını şöyle anlattı:

"Gaziantep Büyükşehir Belediyesi olarak, halen arıtma tesislerimizde atıklardan kojenerasyonla elektrik üretmekteyiz. Ayrıca, çöpten elektrik üretmek için Belediyemizin yaptığı çalışmalar bitme aşamasına gelmiştir. Yine şu anda inşası tamamlanan 100

bin tonluk, Türkiye'nin en büyük su deposuyla, gece elektrik tüketiminin az ve ucuz olduğu saatlerde su pompalayarak, bu suyu elektriğin pahalı olduğu saatlerde kendi cazibesıyla kente vererek enerji tasarrufunu amaçladık. Ayrıca, inşası devam etmekte olan hafif raylı sistemle toplu taşıma yapılarak, enerji tasarrufuna katkı sağlanacaktır."

Gaziantep Valisi Süleyman Kamçı, "Bir taraftan insan yaşamını en teknolojik düzeye çıkarırken, diğer taraftan üzerinde yaşadığımız dünyanın ekolojik ve doğal dengesini de mutlaka gözetmeliyiz" dedi.

Gaziantep Sanayi Odası Meclis Başkanı Abdülkadir Konukoğlu ise, "Ben, elektriğin e'sini bilmem" diyerek başladığı konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Çok eskiden bir işletmede 14 yıl çalıştım; orada, motorun ters dönmesini yapardık, sigortaları değiştirir, arada bir de şalter patlarsa, onu değiştirdik; elektrik konusunda bilgim bu kadar. Son 5-6 seneden beri de enerji konusunda yatırımlar yapıyoruz. Bunun yanında da 1 seneden bu yana da yeni yeni Ar-Ge çalışmalarına başladık."

Konukoğlu, güneş enerjisi alanında teknolojik bilgi birikimi nedeniyle yurtdışına ciddi kaynak aktarımı olacağını anlattığı konuşmasında, "İnşallah, Türkiye'de böyle hocalarımız çıkar, knowhow Türkiye'ye gelir de, bu iş de biraz ucuzlar" dedi. Giderek fiyatların ucuzladığına dikkat çeken Konukoğlu şöyle konuştu:

"Her gün aşağıya doğru gidecek ve inşallah Türkiye'de pek çok kişi de bu enerjiyi kendi memleketinde kurmaya çalışacak. Ama tabii bunu kurarken de verimsiz topraklarda ve güneşe elverişli olan bölgelerde kurmamız lazım. Yoksa, güneş enerjisi kuracağız diye tarımı mahvetmek veya tutup da bunu bir tarım arazisine kurmak hiç doğru değil. Çünkü gıda her şeyden daha önemli, enerjiden de önemli; bu toprakları heder etmeden bu işi götürmemiz lazım. Bütün dünya bizden çok önce bu kaynakları kullanmaya başladı. Ama daha önce bizde yasalar buna müsait değildi. Yani sizin gidip de bir rüzgar enerjisi santrali kurmanıza, bir hidroelektrik santrali kurmanıza veya bir baraj kurmanıza müsaade etmiyorlardı. Ama bir yabancıyla ortak olursanız, ikili anlaşma yaparsanız müsaade ediyorlardı." ◀